

:

()

مهر ۱۴۰۳ :

نقض قوانین سازمان تجارت جهانی، صادرات تیتانیوم و اورانیوم، هاب لجستیکی، جاده توسعه، انرژی های تجدیدپذیر، اوراق قرضه اسلامی

تهران، خیابان طالقانی، نبش خیابان شهید موسوی (فرصت)، پلاک ۱۷۵

سلسله گزارش‌های "پایش تحولات تجارت جهانی" رویدادهای کلیدی در محیط ژئواکونومیک ایران را مورد بحث و بررسی قرار می‌دهد. در این قالب، رویدادهای کلیدی از منظر تاثیرگذاری بر دیپلماسی اقتصادی و موقعیت ژئواکونومیک ایران مورد توجه قرار می‌گیرند. هدف از تهیه این گزارش که به صورت ماهانه از سوی مرکز پژوهش‌های اتاق ایران منتشر خواهد شد ارائه تصویری روشن از محیط ژئواکونومیک ایران و فرصت‌ها و تهدیدهای ایران در این فضا است.

فهرست مطالب

۵	تحولات جهانی
۱۲	تحولات منطقه‌ای
۱۹	پژوهش‌های تازه

تحولات جهانی

تعهد ۵۰ میلیارد دلاری چین به آفریقا

اخیراً رئیس‌جمهور چین در نشست همکاری چین و آفریقا اعلام کرد که این کشور قصد دارد تا طی سه سال آینده، ۵۰ میلیارد دلار به توسعه قاره آفریقا اختصاص دهد. این کمک مالی با هدف تقویت همکاری‌های دوجانبه در زمینه‌های زیرساخت، صنعت، کشاورزی و سرمایه‌گذاری انجام می‌شود.

این نشست با حضور بیش از ۵۰ رهبر آفریقایی و دبیرکل سازمان ملل برگزار شد و طی آن رئیس‌جمهور چین، روابط این کشور و کشورهای آفریقایی را در «بهترین دوره تاریخی» خود توصیف کرد و تأکید کرد که پکن آماده تعمیق همکاری‌های خود با کشورهای آفریقایی در بخش‌های کلیدی توسعه است.

رئیس‌جمهور چین در سخنرانی خود در تالار بزرگ مردم پکن گفت: "دولت چین حمایت مالی به ارزش ۳۶۰ میلیارد یوان (۵۰.۷ میلیارد دلار) طی سه سال آینده به آفریقا کمک خواهد نمود که بیش از نیمی از آن به صورت وام و ۱۱ میلیارد دلار از آن به شکل کمک‌های مالی مختلف خواهد بود. علاوه بر این، ۱۰ میلیارد دلار از طریق تشویق شرکت‌های چینی به سرمایه‌گذاری در آفریقا تخصیص می‌یابد. نکته مهم آنکه چین مدعی است مشارکت و همکاری چین در آفریقا، منجر به ایجاد حداقل یک میلیون شغل در آفریقا خواهد شد.

شایان توجه است که چین به‌عنوان بزرگ‌ترین شریک تجاری آفریقا، تاکنون میلیاردها دلار وام به کشورهای آفریقایی به‌منظور توسعه زیرساخت‌های حیاتی کمک نموده است. هر چند که این همکاری‌ها گاهی با انتقاداتی مبنی بر افزایش بدهی‌های سنگین دولت‌های آفریقایی همراه بوده، اما همچنان بخش عمده‌ای از توسعه این قاره را مورد حمایت قرار داده است.

در حاشیه این نشست، توافق‌های متعددی میان چین و کشورهای آفریقایی به امضا رسید؛ از جمله این توافقات، می‌توان به تعهد چین به توسعه پروژه‌های زیرساختی بزرگ در زمینه حمل و نقل، انرژی و کشاورزی اشاره نمود. در همین راستا، رئیس‌جمهور کنیا موفق به کسب تعهد چین مبنی بر گشودن بازارهای این کشور به روی محصولات کشاورزی کنیا شد. همچنین دو کشور توافق کردند که همکاری‌های خود را در زمینه توسعه خطوط ریلی و جاده‌ای، که شامل راه‌آهن سراسری در کشور کنیا می‌باشد را تعمیق بخشند. زیمبابوه نیز توافقاتی را با چین در زمینه توسعه زیرساخت‌های حمل و نقل، معدن و انرژی‌های تجدیدپذیر به امضا رساند. این کشور همچنین مجوز صادرات میوه آووکادوی تازه به بازارهای چین را کسب کرد.

کارشناسان بر این باورند که چین با توجه به شرایط اقتصادی داخلی و رقابت ژئوپلیتیکی با ایالات متحده،

سیاست‌های اقتصادی خود در قبال آفریقا را با دقت بیشتری طراحی کرده است. با این حال تعهدات مالی جدید چین، نشان‌دهنده تمایل این کشور برای حفظ نفوذ خود در قاره آفریقا و تقویت همکاری‌های دوجانبه در دوره پیش رو است.

تغییر تعرفه‌های ایالات متحده علیه چین

اخیرا دفتر نمایندگی تجاری ایالات متحده، تعرفه‌هایی را که به دنبال تحقیقات بخش ۳۰۱ درباره سیاست‌های چین در زمینه انتقال فناوری، مالکیت فکری، و نوآوری وضع شده بودند اصلاح و اعلام نمود. این تغییرات پس از اتمام بازبینی قانونی چهار ساله صورت گرفته و در پی تلاش‌های مستمر دولت بایدن به منظور مقابله با اقدامات (ناعادلانه) تجاری چین صورت گرفته است.

این اصلاحات که ابتدا در ماه می ۲۰۲۴ پیشنهاد شده بود، بهسبب افزایش حمایت از کسب و کارها، کارگران آمریکایی چندین بار مورد بازبینی و به روزرسانی قرار گرفت. این تغییرات، با بررسی بیش از ۱۱۰۰ نظر عمومی توسط دفتر نمایندگی تجاری ایالات متحده سرانجام نهایی شد.

"کاترین تای"، نماینده تجاری ایالات متحده، گفت: «اخیرا، تعرفه‌های نهایی شده توسط دولت چین همچنان باعث ضرر و زیان و آسیب به کارگران، و کسب و کارهای آمریکا شده است. این گونه اقدامات توسط دولت چین، تعهد دولت بایدن به حمایت بیشتر از کارگران و کسب و کارها در برابر اقدامات ناعادلانه تجاری چین را بیشتر مورد اهمیت و تاکید قرار خواهد داد.»

این اقدامات اصلاحی با هدف افزایش تأثیرگذاری تعرفه‌ها در دستیابی به اهداف تحقیقات در بخش ۳۰۱ طراحی شده‌اند. علاوه بر این، تأثیرات کلی آن‌ها بر اقتصاد ایالات متحده نیز در نظر گرفته شده است. از جمله اصلاحات مهم انجام شده در آن، عبارت‌اند از:

- تنظیم زمان‌بندی و نرخ‌های تعرفه‌ای برای کالاهای پزشکی مانند ماسک‌ها، دستکش‌ها، سوزن‌ها و سرنگ‌ها.

- مستثنی کردن اقلام خاصی همچون سرنگ‌های انتریال و جرثقیل‌های کانتینری که قبل از ۱۴ می ۲۰۲۴ سفارش آنها داده شده است.

۱ - بخش ۳۰۱ (Section 301)، یک بخش از قانون تجارت ایالات متحده است که به دولت آمریکا اجازه می‌دهد تا در برابر اقدامات و سیاست‌های ناعادلانه تجاری سایر کشورها دست به اقدام بزند. این بخش، به نماینده تجاری ایالات متحده (USTR) این اختیار را می‌دهد که تحقیقاتی را در مورد سیاست‌های تجاری کشورهای خارجی انجام داده و در صورت لزوم، تعرفه‌ها یا سایر اقدامات تجاری را برای مقابله با این اقدامات اعمال کند. بخش ۳۰۱ عمدتاً برای مقابله با نقض حقوق مالکیت فکری، انتقال اجباری فناوری و سایر سیاست‌های تجاری که به ضرر کسب‌وکارهای آمریکایی است، استفاده می‌شود. به‌طور خاص در مورد چین، این بخش از قانون برای بررسی سیاست‌های مربوط به انتقال اجباری فناوری، سرقت سایبری، و جاسوسی صنعتی به کار گرفته شد. بر اساس نتایج این تحقیقات، دولت ایالات متحده تعرفه‌هایی را بر کالاهای وارداتی از چین وضع کرد تا با این سیاست‌های ناعادلانه مقابله کند.

- پیشنهاد افزودن سطر / ردیف تعرفه‌ای جدید برای تنگستن، ویفرها و پلی‌سیلیکون.

- گسترش فرایند معافیت‌های تعرفه‌ای برای ماشین‌آلات در پنج ردیف تعرفه‌ای جدید.

- اصلاح پوشش معافیت‌های پیشنهادی برای تجهیزات تولید انرژی خورشیدی.

بر اساس اطلاعات بازبینی شده اخیر، چین برخی از اقدامات تجاری ناعادلانه خود را اصلاح کرده است. این در حالی است که اقدامات این کشور در بخش انتقال فناوری از جمله سرقت سایبری و جاسوسی صنعتی همچنان ادامه داشته و حتی در برخی از موارد وخیم‌تر هم شده است.

دفتر نمایندگی تجاری ایالات متحده روند بازبینی قانونی چهارساله را در ماه می ۲۰۲۲ که با مشاوره با صنایع داخلی از تعرفه‌ها بهره‌مند می‌شدند را آغاز نمود. به دلیل درخواست‌ها به‌منظور تداوم این تعرفه‌ها، در سپتامبر ۲۰۲۲ اعلام شد که تعرفه‌ها همچنان به قوت خود باقی خواهند ماند.

پس از آن، دفتر نمایندگی تجاری ایالات متحده اقدام به آغاز یک دوره نظرخواهی عمومی نمود و تا نوامبر ۲۰۲۲ حدود ۱۵۰۰ نظر را دریافت کرد. در طول سال ۲۰۲۳ و اوایل ۲۰۲۴، دفتر نمایندگی تجاری ایالات متحده و کمیته بخش ۳۰۱ که بخشی از کمیته کارکنان سیاست تجاری بین‌سازمانی می‌باشد، جلسات متعددی با کارشناسان مربوطه برگزار کردند تا بازخوردها را ارزیابی و اثرات تعرفه‌ها را بررسی کنند.

نتیجه بازبینی انجام شده، نشان داد که تعرفه‌های بخش ۳۰۱ توانسته است تا حدودی تهدیدات پیش روی افراد، و کسب و کارهای آمریکایی در اثر اقدامات فناوری محور چین را خنثی سازد؛ هرچند که مسائل قابل توجهی همچنان باقی مانده است. این گزارش به تلاش‌های مداوم و تهاجمی چین به منظور دستیابی به فناوری‌های خارجی، به‌ویژه از طریق نفوذ سایبری اشاره کرد که فشار بیشتری بر تجارت ایالات متحده تحمیل کرده است.

تحلیل‌های اقتصادی نشان می‌دهند که تعرفه‌ها تأثیرات منفی محدودی بر اقتصاد کلان آمریکا داشته‌اند، اما در بخش‌هایی که بیشترین تأثیر را از تعرفه‌ها پذیرفته‌اند، منجر به افزایش تولید شده است. علاوه بر این، تعرفه‌ها به کاهش واردات از چین و افزایش واردات از منابع جایگزین کمک کرده‌اند که این امر نهایتاً به تقویت تنوع و تاب‌آوری زنجیره تأمین آمریکا کمک کرده است.

شکست مذاکرات اتحادیه اروپا و چین

بعثت اختلافات عمیق موجود مابین کمیسیون اروپا و دولت چین برای حل تناقض‌های جاری پیرامون خودروهای برقی (BEV)، هنوز اختلافات به قوت خود باقی است و به توافقی روشن نرسیدند. با این حال، هر دو طرف متعهد به تداوم مذاکرات شده و بروکسل به خودروسازان چینی فرصتی جدید برای تعیین حداقل قیمت محصولات خود ارائه نمود.

معاون اجرایی کمیسیون اروپا در امور تجارت، پس از دیداری "سازنده" با وانگ ونتائو، وزیر تجارت چین، اعلام کرد که دو طرف توافق کرده‌اند تلاش‌های خود را برای یافتن راه‌حلی موثر و مطابق با قوانین سازمان تجارت جهانی افزایش دهند. این در حالی است که اتحادیه اروپا چین را به پرداخت یارانه‌های سنگین برای خودروهای برقی متهم و قصد دارد تعرفه‌های جدیدی را برای (واردات) این خودروها (به اروپا) اعمال کند.

اتحادیه اروپا پس از تحقیقات در ماه‌های اخیر دریافت که کمک‌های دولتی چین به تولید خودروهای برقی باعث شده قیمت این محصولات به صورت مصنوعی پایین آمده و رقابت را برای تولیدکنندگان اروپایی دشوار نماید. بر این اساس، کمیسیون اروپا پیشنهاد اعمال تعرفه‌های اضافی وارداتی بین ۷.۸٪ تا ۳۵.۳٪ را مطرح کرده است که شامل خودروهای تولید شده توسط شرکت‌های غربی در چین نیز می‌شود. این تعرفه‌ها افزون بر نرخ فعلی ۱۰ درصدی خواهد بود.

تصویب این تعرفه‌ها به رأی کشورهای عضو اتحادیه اروپا نیاز دارد و باید تا پیش از ماه نوامبر انجام شود. در صورت تصویب، تعرفه‌ها برای مدت پنج سال اعمال خواهند شد.

چین از آغاز تحقیقات، این اقدام اتحادیه اروپا را "محافظه‌کارانه" و "ساختگی" خوانده و در پاسخ، تحقیقات متقابلی را در مورد صادرات کالاهای حساس از اروپا، مانند گوشت خوک، براندی و لبنیات را آغاز کرده است. با این حال، در پشت پرده، مقامات چینی در تلاش هستند تا از طریق مذاکره، راه‌حلی برای محافظت از شرکت‌های داخلی خود در برابر تعرفه‌های سنگین (اروپا) بیابند.

در پی مذاکرات شکست خورده اخیر، معاون اجرایی کمیسیون اروپا در امور تجارت تأکید کرد که پیشنهاد کمیسیون بر اساس "حقایق و شواهد" بوده و تنها هدف آن جبران یارانه‌های دولتی است. همچنین وی از چین خواست که تحقیقات تلافی‌جویانه خود را متوقف کند. از سوی دیگر، وزارت تجارت چین نیز ضمن تأکید بر تمایل خود برای حل اختلافات از طریق گفت‌وگوی دوستانه، هشدار داد که در صورت ادامه اقدامات مالیاتی غیرمنطقی از سوی اتحادیه اروپا، از شرکت‌های داخلی خود دفاع خواهد کرد.

در همین حال، چین به طور فعال تلاش‌های لابی‌گری خود را برای متقاعد کردن برخی از کشورهای عضو اتحادیه اروپا برای مخالفت با تعرفه‌ها افزایش داده است. کشورهایی مانند مجارستان و آلمان به شدت مخالف این تعرفه‌ها هستند و چین امیدوار است با ایجاد فشار، برنامه‌های کمیسیون را مختل کند.

اخیراً نخست‌وزیر اسپانیا، پدرو سانچز، با اظهار نظر غافلگیرکننده‌ای از کمیسیون اروپا خواست تا موضع خود را در مورد تعرفه‌ها بازنگری کند. این تغییر موضع اسپانیا که پیش‌تر به نفع تعرفه‌های اضافی رأی داده بود، به عنوان نتیجه مستقیم تلاش‌های چین برای "تفرقه و تسخیر" اروپایی‌ها تلقی شده است. آلمان

نیز از این موضع اسپانیا استقبال کرده و اعلام کرد که "مسیر حرکت یکی است که ما نیز از آن پیروی می‌کنیم."

چین، آمریکا را به نقض قوانین سازمان تجارت جهانی متهم کرد

اخیرا وزارت بازرگانی چین (MOFCOM) گزارشی انتقادی در خصوص عملکرد ایالات متحده در رعایت قوانین سازمان تجارت جهانی منتشر نمود. این گزارش، واشنگتن را به عنوان تخریب‌کننده نظام تجاری چندجانبه، مجری یکجانبه‌گرایی و زورگویی، سوءاستفاده‌گری از استانداردهای دوگانه در سیاست‌های صنعتی، مختل‌کننده زنجیره‌های تأمین و صنعت جهانی معرفی کرده است.

در این گزارش، با ارائه فهرستی بلند بالا از اقدامات ایالات متحده که ناقض قوانین سازمان تجارت جهانی است، از واشنگتن خواسته شده تا به تعهدات خود عمل نموده و با همکاری بیشتر، از چندجانبه‌گرایی حمایت نماید. کارشناسان تجاری چین تأکید کرده‌اند که هدف اصلی این گزارش، ترغیب آمریکا به اصلاح رویه‌های اشتباه و تقویت همکاری برای حفظ نظام چندجانبه تجارت است.

این دومین باری است که وزارت بازرگانی چین گزارشی درباره عملکرد ایالات متحده در رعایت قوانین سازمان تجارت جهانی منتشر می‌کند؛ نخستین گزارش در آگوست ۲۰۲۳ منتشر شده بود. در گزارش جدید، ارزیابی کلی از تعهدات آمریکا در قبال سازمان تجارت جهانی، نگرانی‌های مربوط به سیاست‌ها و اقدامات این کشور، و تلاش‌های چین و سایر اعضای سازمان تجارت جهانی برای مقابله با عدم رعایت قوانین از سوی آمریکا مطرح شده است. این گزارش همچنین به تأثیرات مخرب سیاست‌های ایالات متحده بر اقتدار و کارایی سازمان تجارت جهانی، نظم تجارت جهانی و منافع مشترک اعضای این سازمان اشاره کرده است.

از جمله نگرانی‌های عمده این گزارش، موانع تعرفه‌ای و غیرتعرفه‌ای است که ایالات متحده به بهانه‌های مختلف از جمله تحقیقات بخش ۳۰۱ و اعمال در تعرفه‌ها به وجود آورده است. سیاست‌های حمایتی آمریکا در بخش‌هایی مانند خودروهای برقی، نیمه‌هادی‌ها و سیستم‌های فتوولتائیک نیز در این گزارش به تفصیل مورد بحث قرار گرفته است. در این راستا رئیس مؤسسه مطالعات سازمان تجارت جهانی چین، با اشاره به اینکه بسیاری از اعضای سازمان تجارت جهانی معتقدند آمریکا بارها قوانین این سازمان را نقض کرده است، تأکید کرد که ثبت و مستندسازی این اقدامات برای آگاهی‌رسانی به جامعه بین‌المللی ضروری است.

گزارش وزارت بازرگانی چین همچنین به محدودیت‌های اعمال‌شده توسط ایالات متحده بر محصولات چینی تحت عناوینی همچون امنیت ملی اشاره کرده است. به عنوان نمونه، اخیراً آمریکا تعرفه ۱۰۰

درصدی بر خودروهای برقی ساخت چین اعمال کرده که با انتقادهای گسترده‌ای از سوی صنایع داخلی این کشور روبه‌رو شده است. وزارت بازرگانی چین در این گزارش نه تنها نقض تعهدات سازمان تجارت جهانی توسط ایالات متحده را برجسته می‌کند، بلکه از واشنگتن می‌خواهد اشتباهات خود را اصلاح کرده و با تقویت همکاری‌ها از نظام چندجانبه تجارت حمایت نماید. این گزارش تأکید می‌کند که چین به دقت پایبندی آمریکا به تعهداتش در سازمان تجارت جهانی را زیر نظر خواهد داشت و همزمان با سایر اعضای سازمان تجارت جهانی همکاری کرده، و نقش مؤثری در اصلاحات این سازمان ایفا خواهد نمود. این گزارش عمدتاً با هدف مقابله با فضای رسانه‌ای که آمریکا در مورد سیاست‌های تجاری تهاجمی و غیرمسئولانه علیه چین ایجاد کرده است تدوین و منتشر شده است.

روسیه در حال بررسی اعمال محدودیت بر صادرات تیتانیوم و اورانیوم

روسیه ممکن است عرضه مواد خام که ماهیت استراتژیک برای کشورها دارند، مانند تیتانیوم و اورانیوم به بازار جهانی را محدود کند. به گفته سرگئی ریابکوف، معاون وزیر امور خارجه روسیه، این کشور در حال ارزیابی مزایا و معایب اعمال این محدودیت‌ها است. این اظهارات پس از آن بیان شد که ولادیمیر پوتین، رئیس‌جمهور روسیه، از دولت خواست تا پیامدهای احتمالی این اقدام را در واکنش به تحریم‌های غرب بررسی نماید.

پوتین اخیراً اشاره کرد که با وجود محدودیت‌های موجود در عرضه برخی کالاها، روسیه همچنان مقادیر قابل توجهی از محصولات خود را به بازار جهانی صادر می‌کند. او پیشنهاد کرد که اعمال محدودیت‌هایی بر صادرات موادی مانند اورانیوم، تیتانیوم و نیکل بررسی شود.

ریابکوف اخیراً اعلام کرد که مسکو احتمالاً اجرای این محدودیت‌ها را منتفی نمی‌داند و افزود: «ما در حال بررسی دقیق پیامدهای این اقدام هستیم و نمی‌توانیم بدون محاسبات دقیق عمل کنیم. هرگونه محدودیت صادراتی باید به گونه‌ای باشد که به اقتصاد روسیه آسیب نرساند.»

روسیه یکی از بزرگ‌ترین تولیدکنندگان تیتانیوم در جهان است. که به ویژه برای صنعت هوافضا اهمیت دارد. همچنین، این کشور سهمی حدود ۴۰ درصدی در بازار جهانی اورانیوم غنی شده دارد و تقریباً نیمی از ظرفیت غنی‌سازی جهان را کنترل می‌کند. روسیه همچنین یکی از مهم‌ترین تأمین‌کنندگان سوخت هسته‌ای برای ایالات متحده است و حدود یک‌چهارم اورانیوم مورد استفاده در راکتورهای هسته‌ای آمریکا را نیز تأمین می‌نماید.

با وجود اینکه ایالات متحده در اوایل سال جاری واردات اورانیوم از روسیه را ممنوع اعلام کرد، معافیتی برای ادامه این خریدها تا سال ۲۰۲۸ به دلیل نگرانی‌های مربوط به تأمین را وضع نمود. اتحادیه اروپا

و آمریکا نیز تا به حال از تحریم تیتانیوم روسیه خودداری کرده‌اند، چرا که هر دو به شدت به این ماده وابسته هستند.

تحقیق چین در مورد کلزای کانادا؛ تهدیدی جدی برای صادرات

اخیرا دولت چین در پی افزایش تنش‌های تجاری خود با کانادا، تهدید کرد که تحقیقی درباره احتمال دامپینگ کلزا از سوی کانادا در بازار خود آغاز خواهد نمود. در واقع این اقدام چین در واکنش به اعمال تعرفه‌های سنگین کانادا بر خودروهای الکتریکی، فولاد و آلومینیوم وارداتی از چین انجام می‌شود. کانادا از اول اکتبر ۲۰۲۴، تعرفه ۱۰۰ درصدی بر خودروهای الکتریکی و تعرفه ۲۵ درصدی بر فولاد و آلومینیوم وارداتی از چین اعمال کرده است.

در واقع انجام دامپینگ از سوی چین، برای کشاورزان کانادایی خطرناک خواهد بود و در صورت اثبات دامپینگ، چین می‌تواند تعرفه‌های ضد دامپینگ بر واردات کلزا از کانادا اعمال کند؛ امری که می‌تواند صادرات کلزا کانادا به چین را به شدت تحت تأثیر قرار دهد.

شایان توجه است که چین در سال ۲۰۲۳، به‌عنوان دومین مقصد بزرگ صادرات کلزا کانادا، بیش از ۵ میلیارد دلار کلزا از این کشور وارد کرده است. کانادا ۹۰ درصد از کل تولید کلزای خود را صادر می‌کند و حدود ۶۵ درصد از دانه کلزا این کشور به چین می‌رود.

در واقع کانادا وابستگی بالایی به بازار چین در صادرات کلزای خود دارد. صادرات کلزا کانادا به چین بیشتر در قالب دانه خام صورت می‌گیرد و کاهش هرگونه واردات توسط چین می‌تواند ضربه بزرگی به کشاورزان کانادایی وارد کند. وابستگی شدید کانادا به چند بازار محدود، شامل ایالات متحده، چین، مکزیک و ژاپن، کانادا را در برابر هرگونه اختلال تجاری آسیب‌پذیر می‌کند. چهار کشور ایالات متحده، چین، مکزیک و ژاپن در سال ۲۰۲۳، ۹۸ درصد از کل صادرات کلزا کانادا را به خود اختصاص داده‌اند.

در حال حاضر و حتی پیش از آغاز تحقیق چین در مورد کلزا، نیز روابط تجاری دو کشور تنش آلود بود. در واقع روابط تجاری میان دو کشور به دلیل مسائل دیپلماتیک و تجاری، از جمله بازداشت مدیرعامل هوآوی، منگ وانژو، در سال ۲۰۱۹ با تنش‌هایی مواجه بوده است. در همین راستا کاهش صادرات کلزا کانادا به چین از سال ۲۰۱۹ تاکنون ادامه داشته و این تحقیقات می‌تواند شرایط را برای کشاورزان کانادایی دشوارتر کند.

اینگونه به نظر می‌رسد که کانادا باید در اتخاذ سیاست‌های تجاری با چین محتاطانه عمل کند تا از تشدید تنش‌ها و آسیب بیشتر به بخش‌های حیاتی اقتصاد خود مانند بخش کشاورزی، جلوگیری کند. در واقع کانادا به منظور ممانعت از تشدید جنگ تجاری با چین، ممکن است به‌جای اعمال تعرفه‌های

سنگین، روش‌های جایگزین مانند اعمال محدودیت‌های امنیتی یا تعرفه‌های سهمیه‌بندی شده را پیگیری نماید.

تحولات منطقه‌ای

تبدیل اردن به هاب لجستیکی منطقه‌ای

اخیراً دولت اردن و امارات متحده عربی قراردادی به ارزش ۲/۳ میلیارد دلار برای اجرای پروژه راه‌آهن استراتژیک به امضا رساند که بندر عقبه را به مناطق معدنی غور الصافی متصل می‌کند. این قرارداد بخشی از توافق کلان سرمایه‌گذاری‌های مشترک میان دو کشور به ارزش ۵.۵ میلیارد دلار به شمار می‌رود که در اواخر سال ۲۰۲۳ به امضا رسید.

این توافق با حضور نخست وزیر اردن و وزیر سرمایه‌گذاری امارات متحده به امضا رسید. در این جلسه نخست وزیر اردن اظهار داشت: این پروژه نشان‌دهنده عمق روابط برادرانه میان اردن و امارات است که تحت نظارت رؤسای هر دو کشور (ملک عبدالله دوم و شیخ محمد بن زاید آل نهیان) قرار دارد. این پروژه زیرساختی نقش مهمی در توسعه صادرات مواد معدنی همچون فسفات و پتاس ایفا خواهد کرد و اردن را به یک هاب لجستیکی منطقه‌ای تبدیل می‌کند.

بر اساس این توافق، مطالعات فنی و تفصیلی لازم به‌منظور ساخت خطوط ریلی و تأسیسات حمل و نقل محصولات معدنی طی سال‌های ۲۰۲۴ تا ۲۰۲۵ انجام خواهد شد و اجرای عملیات ساخت‌وساز این خط ریلی از اوایل سال ۲۰۲۶ آغاز می‌شود.

پیش‌بینی می‌شود این پروژه تا سال ۲۰۳۰ به بهره‌برداری برسد. ظرفیت صادراتی اردن با راه‌اندازی این خط ریلی، به ۱۶ میلیون تن محصولات فسفات و پتاس افزایش خواهد یافت و از طریق آن، ارتباط مناطق مهم برخوردار از منابع معدنی با بندرهای صنعتی و صادراتی عقبه را تقویت خواهد شد.

همچنین این خط ریلی می‌تواند با بهبود کارایی‌های لجستیکی و افزایش فرصت‌های شغلی در بخش‌های معدن، راه‌آهن و لجستیک، تأثیرات اقتصادی گسترده‌ای برای هر دو کشور به همراه خواهد آورد.

وزیر سرمایه‌گذاری امارات نیز با تأکید بر اهمیت این همکاری ابراز داشت: "این توافق، نشان‌دهنده تعهد امارات مبنی بر تقویت رشد اقتصادی و افزایش تنوع اقتصادی در هر دو کشور است."

شایان توجه است که این پروژه تحت قوانین صندوق سرمایه‌گذاری اردن اجرا شده و بر انتقال مهارت‌ها و تجربیات فنی در حوزه راه‌آهن نیز متمرکز است.

ارتقای چشم‌انداز اقتصادی عربستان سعودی

اخیراً آژانس رتبه‌بندی "استاندارد اند پورز" (S&P)، چشم‌انداز اقتصادی عربستان سعودی را از «بائبات» به «مثبت» ارتقا داده و رتبه بدهی ارزی بلندمدت این کشور را در سطح «A» حفظ نموده و به اصلاحات اقتصادی جامع انجام‌شده طی هشت سال گذشته اشاره کرده است. این ارتقاء، حاکی از انتظار رشد قوی در بخش غیرنفتی، به‌ویژه با توجه به اصلاحات اقتصادی و سرمایه‌گذاری‌های کلان انجام شده در چارچوب چشم‌انداز ۲۰۳۰ بوده است.

S&P تأکید دارد که این اصلاحات، همراه با سرمایه‌گذاری‌ها در بخش‌های جدیدی همچون گردشگری، تولید، لجستیک و معدن، به تنوع بخشی اقتصاد عربستان کمک کرده و منجر به تقویت پایداری مالی عمومی شده است.

علاوه بر این، آژانس S&P ضمن اشاره به تاب‌آوری عربستان در مدیریت نوسانات اقتصادی در بخش نفت و گاز، افزوده که این کشور در مسیر تبدیل شدن به یک اقتصاد متنوع تر قرار دارد.

پیش‌بینی میانگین تولید نفت عربستان سعودی در سال ۲۰۲۴، ۹ میلیون بشکه در روز می باشد. این در حالی است که این رقم در سال ۲۰۲۳، ۹.۶ میلیون بشکه در روز بوده است. این کاهش عمدتاً به دلیل کاهش تولید ناشی از توافق اوپک پلاس بوده است. با این حال، S&P انتظار دارد که از سال ۲۰۲۵ و با افزایش تقاضای جهانی، تولید نفت روند صعودی به خود بگیرد.

علی‌رغم کاهش موقت تولید نفت عربستان، پیش‌بینی می‌شود که اقتصاد کلی این کشور در سال جاری به میزان ۱.۴٪ رشد کند؛ این در حالی است که این رقم در سال ۲۰۲۳ شاهد انقباض ۰.۸٪ بوده است. این‌گونه پیش‌بینی می‌شود که رشد اقتصادی عربستان در سال‌های ۲۰۲۵ تا ۲۰۲۷ افزایش یافته و متوسط نرخ رشد ۴.۳ درصدی را کسب کند.

S&P بر این نکته تأکید کرده است که تلاش‌های عربستان به‌منظور تسریع سرمایه‌گذاری‌ها در بخش‌های غیرنفتی، منجر به تقویت مصرف شده است؛ امری که ظرفیت تولید را افزایش خواهد داد. بخش‌های کلیدی که از این سرمایه‌گذاری‌ها بهره‌مند خواهند شد، عبارت‌اند از: بخش تولید، لجستیک و معدن که برای گسترش سهم اقتصاد غیرنفتی این کشور از اهمیت فراوانی برخوردارند.

نکته حائز اهمیت آنکه بخش گردشگری، به‌عنوان یک حوزه مهم رشد شناسایی شده، امری که با تلاش‌های عربستان به‌منظور تنوع بخشی اقتصادی، هم راستا است. بر اساس پیش‌بینی آژانس S&P، کسری بودجه کشور در سال‌های ۲۰۲۴ تا ۲۰۲۷ به طور متوسط ۲.۴٪ از تولید ناخالص داخلی خواهد بود. همچنین ضرورت اتخاذ انضباط مالی هم زمان با افزایش سرمایه‌گذاری‌ها در بخش غیرنفتی نیز مورد

تأکید قرار گرفت.

علاوه بر این، صندوق بین‌المللی پول (IMF) در گزارش اخیر خود، اعلام کرد که تحول اقتصادی عربستان با سرعتی چشمگیر پیش می‌رود و پیش‌بینی کرد که هم‌زمان با لغو تدریجی کاهش تولید نفت، رشد تولید ناخالص داخلی این کشور تا سال ۲۰۲۵ به ۴.۷٪ خواهد رسید. این گزارش در پایان یادآور شد که در صورت تداوم اصلاحات و حمایت از رشد بخش غیرنفتی، احتمال ارتقا رتبه عربستان سعودی و رشد پایدار درآمد سرانه طی دو سال آینده وجود دارد.

مذاکرات عربستان و چین به منظور تقویت همکاری در صنعت خودروسازی

اخیراً وزیر صنعت و منابع معدنی عربستان در سفری به شهر گوانژو چین، با تعدادی از مسئولان شرکت چینی "فوتون موتور" در مورد راه‌های تقویت همکاری در زمینه تولید خودرو و بومی‌سازی این صنعت در عربستان به مذاکره پرداخت. این وزارتخانه به تقویت همکاری با شرکت‌های بین‌المللی متخصص در تولید خودروهای تجاری و سنگین و بهره‌گیری از تجربیات بین‌المللی در این زمینه متعهد شده است. شرکت فوتون موتور که در سال ۱۹۹۶ در پکن تأسیس شده، یکی از شرکت‌های پیشرو در زمینه تولید خودروهای تجاری از جمله کامیون‌های سبک، متوسط و سنگین می‌باشد و در بازارهای جهانی و عربستان حضور قوی دارد.

در این دیدارها، دو طرف بر بومی‌سازی صنعت اتوبوس، کامیون و حمل و نقل سبک در عربستان تمرکز داشتند. علاوه بر این، فرصت‌های سرمایه‌گذاری موجود در بخش تولید خودرو و اتوبوس در عربستان و چگونگی بومی‌سازی این صنعت حیاتی مورد بررسی قرار گرفت.

شایان توجه است که این مذاکرات، در راستای تحقق اهداف چشم‌انداز ۲۰۳۰ عربستان صورت پذیرفت؛ در ادامه این استراتژی، عربستان برای تبدیل شدن به یک مرکز منطقه‌ای در صنعت خودروسازی و مقصدی جذاب برای سرمایه‌گذاری‌های خارجی در این بخش تلاش می‌کند.

از سوی دیگر، مسئولان شرکت "فوتون موتور" علاقه زیادی به بازار عربستان ابراز نموده و تمایل خود را به منظور گسترش دامنه سرمایه‌گذاری در این کشور، و کمک به بومی‌سازی صنعت و انتقال دانش فنی به نیروهای بومی اعلام کردند.

نشست مشترک میان وزیر صنعت و منابع معدنی عربستان با مسئولان شرکت چینی "فوتون موتور"، در راستای اقدامات این وزارتخانه برای تقویت همکاری با شرکت‌های بین‌المللی پیشرو در صنعت خودروسازی و بومی‌سازی این صنعت راهبردی در عربستان برگزار شد، امری که به تنوع بخشیدن به اقتصاد ملی و تحقق اهداف استراتژی ملی صنعتی این کشور کمک می‌کند.

صندوق سرمایه‌گذاری عمومی عربستان به دنبال افتتاح دفاتر در سه شهر چین

اخیراً سفیر چین در عربستان سعودی اعلام کرد که صندوق سرمایه‌گذاری عمومی عربستان قصد دارد تا پایان سال ۲۰۲۴ دفاتری در سه شهر پکن، شانگهای و شنژن چین افتتاح کند. این اقدام با هدف تقویت همکاری‌های اقتصادی بین دو کشور و افزایش تعاملات فیما بین در حوزه‌های مختلف از جمله صنعت خودروسازی انجام خواهد شد. سفیر چین با اشاره به روابط اقتصادی گسترده میان چین و عربستان سعودی، تأکید کرد که صندوق سرمایه‌گذاری سعودی به صورت جدی در حال بررسی تأسیس این دفاتر در چین است. در همین راستا، احتمال فراوانی در مورد افتتاح دفتر پکن به‌عنوان اولین شعبه آنتا پایان سال جاری وجود خواهد داشت.

شایان توجه است، حجم صادرات خودروهای چینی به عربستان افزایش قابل توجهی یافته. به‌نحوی که ارزش صادرات خودرو و محصولات مرتبط با آن به عربستان در سال ۲۰۲۳ به ۴,۱۲ میلیارد دلار رسید. علاوه بر این در حال حاضر، ۸ شرکت خودروسازی چینی شامل چانگان، جیلی، ام‌جی، چری، گربت‌وال، هونگچی، جی‌ای و بی‌وای‌دی، نمایندگی‌هایی را در عربستان راه‌اندازی نموده‌اند.

بر اساس اظهارات سفیر چین، برخی شرکت‌های خودروسازی چینی در حال مذاکره با عربستان به‌منظور احداث کارخانه‌های تولید خودرو هستند؛ امری که می‌تواند منجر به تقویت صنعت خودروسازی عربستان و حضور بیشتر خودروهای چینی در این کشور شود.

قابل توجه است که چین و عربستان سعودی از روابط اقتصادی گسترده‌ای برخوردارند و ارزش مبادلات تجاری میان دو کشور، حدود ۱۱۰ میلیارد دلار برآورد می‌شود. علاوه بر این، دو کشور سرمایه‌گذاری‌های قابل توجهی را در بخش‌های مختلف اقتصادی یکدیگر انجام داده‌اند که به توسعه اقتصادی و صنعتی هر دو طرف کمک کرده است.

برگزاری نشست چهارجانبه در خصوص جاده توسعه در بغداد

وزارت حمل و نقل عراق اعلام کرد که این کشور در راستای بررسی روند کار جاده توسعه، اقدام به برگزاری نشست چهارجانبه در سطح وزرا در اول ماه نوامبر سال جاری خواهد نمود. وزارت حمل و نقل تأکید کرد پروژه جاده توسعه پس از اتمام مراحل طرح‌های تفصیلی، در سال ۲۰۲۵ اجرایی خواهد شد.

سخنگوی وزارت حمل و نقل عراق ضمن آنکه پروژه جاده توسعه که از ۱۱ استان کشور عبور می‌کند را رویای عراقی‌ها دانست، اعلام کرد که بغداد در اول نوامبر آینده، میزبان نشست وزراء کشورهای ترکیه، قطر و امارات خواهد بود که به دستور محمد شیاع السودانی، نخست‌وزیر عراق، و به منظور بحث و بررسی روند کار پروژه جاده توسعه برگزار خواهد گردید.

بندر فاو، نقطه آغاز جاده توسعه به سمت اروپا به شمار می‌آید که پس از مرحله ارائه طرح‌های اولیه، این پروژه وارد مرحله طرح‌های تفصیلی و پس از آن در سال ۲۰۲۵ وارد مرحله اجرایی خواهد شد. از سوی دیگر برخی از شرکت‌های جهانی در تنظیم سیاست‌های کلی و چشم‌اندازهای اقتصادی و مالی جاده توسعه مشارکت دارند. در همین راستا ترکیه در تداوم اجرای این پروژه اهتمام ویژه‌ای داشته است. اخیراً وزیر حمل و نقل مصر نیز در دیدار خود با نخست‌وزیر عراق، نسبت به مشارکت مؤثر این کشور در تکمیل پروژه جاده توسعه اعلام آمادگی کرده است.

برگزاری دور اول مذاکرات تجارت آزاد بین شورای همکاری خلیج فارس و اندونزی

اخیراً دور اول مذاکرات کشورهای شورای همکاری خلیج فارس (GCC) و اندونزی در مورد انعقاد توافق‌نامه تجارت آزاد (FTA) انجام شد. این مذاکرات که از ۹ تا ۱۳ سپتامبر ۲۰۲۴ در جاکارتا برگزار گردید، با هدف تعیین چارچوب مذاکرات آینده و تلاش برای تأیید نهایی توافق‌نامه طی ۲۴ ماه آینده انجام خواهد شد. در این مذاکرات، طیف گسترده‌ای از موضوعات از جمله تجارت کالا و خدمات، سرمایه‌گذاری، رویه‌های گمرکی، قوانین مبدأ، موانع فنی تجارت، اقدامات در حوزه بهداشت و سلامت، نگهداشت نباتات گیاهی، تسهیل تجارت، تجارت دیجیتال و سایر راهکارهای تجاری، مورد بحث و گفتگو قرار گرفت. اهداف اصلی این دور از مذاکرات، توافق بر روی اصول راهنمای مذاکرات و تعیین چارچوبی برای دوره‌های آتی می‌باشد. هدف نهایی گفتگوها، دستیابی به یک توافق‌نامه جامع طی دو سال آینده است تا روابط اقتصادی میان کشورهای شورای همکاری خلیج فارس و اندونزی، به‌عنوان بزرگ‌ترین اقتصاد جنوب شرق آسیا را تقویت نماید.

رئیس تیم مذاکره‌کننده سعودی، از پایان موفقیت‌آمیز دور اول مذاکرات ابراز خرسندی نموده و اظهار داشت که این مذاکرات، نشان‌دهنده عزم مشترک دو طرف برای تقویت روابط اقتصادی و تجاری است. همچنین او بر اهمیت ایجاد یک شراکت راهبردی قوی که به نفع مردم هر دو منطقه باشد، تأکید کرد. وی ابراز اطمینان کرد که دوره‌های آتی مذاکرات، شاهد پیشرفت چشمگیری خواهد بود، زیرا تمامی طرف‌ها به دستیابی به توافقی متعهد هستند که فرصت‌های تجاری و سرمایه‌گذاری بیشتری را فراهم نموده، به رشد و شکوفایی اقتصادی متقابل کمک می‌نماید. این توافق‌نامه با چشم‌انداز اقتصادی گسترده کشورهای شورای همکاری و اندونزی همخوانی دارد.

نخستین گام در این راستا، با امضای بیانیه‌ای مشترک میان دبیرکل شورای همکاری خلیج فارس و وزیر تجارت اندونزی به‌منظور آغاز مذاکرات رسمی تجارت آزاد در تاریخ ۱ اوت ۲۰۲۴ برداشته شد. این بیانیه مشترک، در وزارت تجارت اندونزی در جاکارتا به امضا رسید؛ امری که حاکی از عزم جدی دو طرف مبنی

بر تقویت روابط تجاری فیما بین بود.

تفاهم تجاری میان کشورهای حوزه خلیج فارس و نیوزلند

اخیراً دبیرکل شورای همکاری خلیج فارس در دیدار خود با وزیر امور خارجه نیوزلند، اعلام کرد که کشورهای عضو این شورا و نیوزلند در مورد انعقاد توافقنامه تجارت آزاد، به تفاهم خوبی رسیده‌اند و تاکنون در مورد بیشتر مفاد آن به توافق رسیده‌اند. این توافقنامه که قرار است به‌زودی نهایی شود نقش مهمی در تقویت روابط اقتصادی و سرمایه‌گذاری بین دو طرف بر جای خواهد گذاشت و منجر به تقویت منافع مشترک خواهد شد.

توافق تجارت آزاد بین کشورهای خلیج فارس و نیوزلند، شامل حذف یا کاهش تعرفه‌های گمرکی بر بیشتر کالاها، تسهیل قوانین ملی برای دسترسی به خدمات و ایجاد چارچوب‌های قانونی برای سرمایه‌گذاری‌ها است. در حال حاضر حجم مبادلات تجاری بین نیوزلند و کشورهای خلیج فارس، حدود ۳.۵ میلیارد دلار در سال است. محصولات اصلی صادراتی نیوزلند به منطقه خلیج فارس شامل محصولات لبنی، گوشت بره و چوب است که بخش عمده‌ای از سبد صادراتی این کشور را تشکیل می‌دهند.

شراکت کویت - عمان در حوزه انرژی‌های تجدیدپذیر در اقلیم کردستان عراق؛ گامی به سوی توسعه پایدار

اقلیم کردستان عراق به یکی از مراکز مهم سرمایه‌گذاری در خاورمیانه تبدیل شده و با منابع طبیعی غنی خود، به‌ویژه در حوزه نفت و گاز، توجه بسیاری از سرمایه‌گذاران بین‌المللی و منطقه‌ای را به خود جلب کرده است. در همین راستا، اخیراً مذاکراتی بین دولت کردستان عراق و شرکت‌های مطرح عمانی و کویتی به‌منظور توسعه همکاری در زمینه انرژی‌های تجدیدپذیر صورت گرفته است.

اخیراً نخست وزیر اقلیم کردستان دیداری با رئیس گروه بهوان عمان و مدیرعامل گروه الخرافی کویت در شهر اربیل انجام داد. هدف این دیدار، بررسی فرصت‌های سرمایه‌گذاری مشترک در بخش انرژی‌های تجدیدپذیر بود. این مذاکرات در شرایطی انجام شد که با تصویب قانون جدید انرژی تجدیدپذیر در مجلس عراق و در آینده نزدیک، انتظار می‌رود فرصت‌های جدیدی را برای همکاری‌های بین‌المللی در این حوزه فراهم آورد.

شایان توجه است که تصویب قانون جدید انرژی‌های تجدیدپذیر، می‌تواند نقشی کلیدی در توسعه زیرساخت‌های انرژی عراق ایفا نماید. به‌نحوی که سطح و حجم بهره‌گیری از منابع تجدیدپذیر مانند انرژی خورشیدی برای تولید برق با گسترش زیادی مواجه خواهد گردید.

علاوه بر این، تصویب این قانون به کاهش وابستگی عراق به واردات گاز و انرژی از کشورهای همسایه کمک خواهد کرد و مسائل فنی مرتبط با واردات را برطرف می‌کند. از سوی دیگر، طرح‌های توسعه‌ای در زمینه انرژی تجدیدپذیر به بهبود شرایط زیست‌محیطی و کاهش انتشار کربن در عراق منجر خواهد شد؛ امری که با تعهدات بین‌المللی این کشور برای مقابله با تغییرات اقلیمی در هماهنگی قرار دارد. در واقع سرمایه‌گذاری مشترک عمان و کویت در کردستان عراق به‌ویژه در بخش انرژی‌های تجدیدپذیر، می‌تواند فرصت‌های اقتصادی و تجاری جدیدی را برای هر دو کشور فراهم کند.

مدیرعامل گروه الخرافی کویت پس از این دیدار ابراز داشت: "این شراکت، کردستان را به یک مقصد جذاب برای سرمایه‌گذاری‌های بین‌المللی تبدیل کرده و می‌تواند به تقویت رشد اقتصادی منطقه کمک کند."

در واقع همکاری‌ها در زمینه انرژی تجدیدپذیر در سطح منطقه‌ای، به ایجاد رقابت در بازار انرژی عراق و جذب شرکت‌های بیشتری برای سرمایه‌گذاری در این حوزه منجر خواهد شد. از سوی دیگر، کردستان با استفاده از این سرمایه‌گذاری‌ها می‌تواند به توسعه پایدار دست یابد و زیرساخت‌های انرژی خود را بهبود بخشد.

قابل توجه است که گروه بهوان تجاری عمان و گروه الخرافی کویت، از بزرگ‌ترین شرکت‌های تجاری خاورمیانه به شمار می‌روند و از تجربه طولانی در زمینه مدیریت پروژه‌های بزرگ در بخش انرژی برخوردارند. این شرکت‌ها در زمینه‌های مختلفی از جمله خودرو، قطعات الکترونیک، صنایع غذایی، ساخت و ساز، و خدمات نفت و گاز فعالیت می‌کنند؛ و حضور آن‌ها در کردستان می‌تواند به رشد اقتصادی منطقه کمک کند.

نکته حائز اهمیت آنکه این همکاری‌ها نه تنها به توسعه بخش انرژی تجدیدپذیر کمک خواهد کرد، بلکه بستر مناسبی برای همکاری در سایر بخش‌های اقتصادی مانند گردشگری، خودروهای برقی و فناوری فراهم خواهد کرد.

فروش ۵۰۰ میلیون دلار اوراق قرضه اسلامی توسط صندوق ثروت ملی ترکیه

صندوق ثروت ملی ترکیه (TWF) در حال بررسی امکان انتشار اوراق قرضه اسلامی (صکوک) برای نخستین بار است؛ در همین راستا این صندوق در حال مذاکره با چندین بانک سرمایه‌گذاری به‌منظور تعیین زمان و میزان این انتشار است و هدف آن، انتشار ۵۰۰ میلیون دلار صکوک با سررسید ۵ ساله می‌باشد.

صندوق ثروت ملی ترکیه در اوایل سال جاری اقدام به انتشار اوراق قرضه دلاری به میزان ۵۰۰ میلیون

دلار با سررسید ۵ ساله و با بازده ۸/۳ درصدی نمود. این انتشار با استقبال گسترده روبرو شد و میزان کل تعهدات خرید آن، به ۷ میلیارد دلار رسید.

شایان ذکر است که صندوق ثروت ملی ترکیه در سال ۲۰۱۶ توسط دولت ترکیه تأسیس شد تا سرمایه‌گذاری‌های بزرگ و کلانی که بخش خصوصی تمایلی به انجام آن‌ها نداشت را تسهیل نماید. این صندوق مالک دارایی‌های متعددی از جمله سهام بانک‌های دولتی، خطوط هوایی ترکیه و بورس اوراق بهادار استانبول است که از خزانه‌داری ترکیه به آن منتقل شده است.

پژوهش‌های تازه

تجارت فراگیر

گزارش سالانه سازمان تجارت جهانی موسوم به "گزارش تجارت جهانی ۲۰۲۴" که مهم‌ترین گزارش این نهاد در سال محسوب می‌شود اخیراً منتشر شد. این گزارش تحت عنوان "تجارت و فراگیری: چگونه تجارت برای همه منفعت داشته باشد"، به تحلیل جامع تأثیرات تحول‌آفرین تجارت جهانی در سه دهه گذشته پرداخته و نقش کلیدی سازمان تجارت جهانی را در تقویت رشد اقتصادیو توسعه درآمد کشورها تأکید دارد. بر مبنای این گزارش، از زمان تأسیس سازمان تجارت جهانی در سال ۱۹۹۵، درآمد سرانه جهانی ۶۵ درصد افزایش یافته و اقتصادهای با درآمد پایین و متوسط شاهد تقریباً سه برابر شدن درآمد سرانه خود بوده‌اند. این تحولات به کاهش فقر، بهبود خدمات بهداشتی و گسترش دسترسی به آموزش کمک شایانی نموده است.

با این حال، گزارش همچنین به چالش‌های موجود، به‌ویژه در زمینه نابرابری درآمدی، شمول اقتصادی و توزیع نابرابر مزایای تجارت بین کشورها و مناطق مختلف، می‌پردازد. پاندمی COVID-19، افزایش تنش‌های ژئوپلیتیکی، و تغییرات آب و هوایی، میزان آسیب‌پذیری زنجیره تأمین جهانی را بیش از پیش آشکار ساخته و خطر بازگشت به عقب در روند همگرایی اقتصادی را افزایش داده است. این گزارش بر نیاز به سیاست‌های یکپارچه‌ای که آزادسازی تجارت را با اصلاحات داخلی ترکیب می‌نماید تأکید می‌کند، که عمدتاً به دلیل این است که اطمینان حاصل شود مزایای تجارت به صورت عادلانه‌تری تقسیم می‌گردد. نکات و یافته‌های کلیدی گزارش در ادامه شامل:

۱. رشد درآمد جهانی: بین سال‌های ۱۹۹۵ تا ۲۰۲۳، درآمد سرانه جهانی ۶۵ درصد افزایش یافت این در حالی است که اقتصادهای با درآمد پایین و متوسط شاهد تقریباً سه برابر شدن درآمد خود از ۱,۸۳۵ دلار به ۵,۳۳۷ دلار بودند.

۲. افزایش مشارکت در تجارت: سهم اقتصادها با درآمد پایین و متوسط در تجارت جهانی از ۲۱ درصد در

سال ۱۹۹۵ به ۳۸ درصد در سال ۲۰۲۲ افزایش یافت. در حالی که تجارت بین کشورهای در حال توسعه از ۵ درصد به ۱۹ درصد در همان دوره افزایش یافت.

۳. کاهش فقر : نسبت فقر در اقتصادهای با درآمد پایین و متوسط از ۴۰,۳ درصد در سال ۱۹۹۵ به ۱۰,۶ درصد در سال ۲۰۲۲ کاهش یافت. این امر با افزایش گشودگی تجاری تسهیل شد.

۴. کندی همگرایی اقتصادی : همگرایی درآمد بین اقتصادهای با درآمد پایین و متوسط و اقتصادهای با درآمد بالا از زمان بحران مالی ۲۰۰۸ کند شده و پاندمی COVID-19 باعث عقب نشینی در این روند شده است.

۵. تأثیر اصلاحات تجاری : اصلاحات تجاری یک‌جانبه در اقتصادهای در حال توسعه رشد، اقتصادی را بین ۱ تا ۱,۵ درصد افزایش داده و ممکن است به افزایش ۱۰ تا ۲۰ درصدی درآمدها در طی یک دهه منجر گردد.

۶. افزایش GDP جهانی : کاهش هزینه‌های تجاری بین سال‌های ۱۹۹۵ تا ۲۰۲۰ به افزایش ۶,۸ درصدی تولید ناخالص داخلی (GDP) واقعی جهانی کمک کرد و اقتصادهای با درآمد پایین شاهد رشد حدود ۳۳ درصدی بودند.

۷. واگرایی درآمد: بین سال‌های ۱۹۹۶ تا ۲۰۲۱، یک‌سوم از اقتصادهای با درآمد پایین و متوسط نسبت به اقتصادهایی با درآمد بالا رشد کمتری داشتند، امری که شکاف درآمد در مناطقی مانند آفریقا، آمریکای لاتین و خاورمیانه را افزایش داده است.

۸. رشد مرتبط با تجارت : سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی (FDI) در زنجیره‌های ارزش جهانی (GVC) بهره‌وری و نوآوری را در اقتصادهای با درآمد متوسط، به‌ویژه از طریق انتقال فناوری و ارتقاء بخش‌های اقتصادی، بهبودبخشیده است.

۹. توزیع نابرابر مزایای تجارت : علیرغم کاهش چشمگیر فقر ناشی از گسترش تجارت جهانی، ۷۱۲ میلیون نفر در سطح جهان هنوز در فقر شدید زندگی می‌کنند.

۱۰. نابرابری درآمدی : شاخص جینی جهانی، که معیاری برای سنجش نابرابری است، از ۰,۵۸ قبل از بحران مالی به ۰,۵۷ در سال ۲۰۲۲ کاهش یافت، اما تفاوت‌های منطقه‌ای قابل توجهی همچنان باقی است.

۱۱. رشد اشتغال ناشی از تجارت : تجارت سهم فزاینده‌ای در اشتغال دارد و مشاغل که به صادرات وابسته هستند در سال ۲۰۱۹ به ۲۸ درصد از کل اشتغال رسیدند که نرخ رشدی بیش از ۲۰ درصد از سال ۱۹۹۵ را نشان می‌دهد.

۱۲. هزینه‌های بالای تجارت در خدمات : هزینه‌های بالای تجارت در بخش خدمات، همراه با شکاف‌های مقرراتی و دیجیتالی، مانع مشارکت بیشتر اقتصادهایی با درآمد پایین و متوسط در اقتصاد جهانی شده است.
۱۳. وابستگی به کالاها : اقتصادهایی که به صنایع استخراجی وابسته هستند به‌ویژه در برابر نوسانات قیمت کالاها آسیب‌پذیر بوده و این امر باعث بی‌ثباتی اقتصادی و محدود شدن رشد می‌شود.
۱۴. دیجیتالی شدن و شمولیت : در حالی که تجارت دیجیتالی فرصت‌هایی برای غلبه بر موانع جغرافیایی فراهم می‌کند، ممکن است بازارهای کار سنتی را مختل کند و جمعیت‌های کم‌درآمد و حاشیه‌نشین را تحت تأثیر قرار دهد.
۱۵. تبعیض جنسیتی در تجارت : تعرفه‌ها اغلب در بخش‌هایی که نسبت بیشتری از کارکنان زن دارند بالاتر است و محصولات مصرفی زنان با موانع تجاری بیشتری مواجه هستند. این امر شمولیت را محدود می‌کند.
۱۶. بودجه کمک‌های تجاری : بین سال‌های ۲۰۰۶ تا ۲۰۲۲، مبلغ ۶۴۸ میلیارد دلار از طریق پروژه‌های کمک برای تجارت برای حمایت از ادغام اقتصادهای در حال توسعه و کشورهای کمتر توسعه‌یافته (LDCs) در سیستم تجارت چندجانبه تخصیص داده شد.
۱۷. رشد ناشی از الحاق به سازمان تجارت جهانی : اقتصادهایی که طی روند الحاق به سازمان تجارت جهانی اصلاحاتی انجام دادند، ۱,۵ درصد سریع‌تر از آنهایی که این اصلاحات را انجام ندادند رشد داشته و پس از الحاق نیز به رشد سریع‌تر خود ادامه دادند.
۱۸. تأثیر تنش‌های ژئوپلیتیکی : چندپارگی اقتصاد جهانی به دلیل درگیری‌های ژئوپلیتیکی به‌طور نامتناسبی بر اقتصادهای با درآمد پایین که به بازارهای خارجی برای رشد وابسته هستند، تأثیر می‌گذارد.
۱۹. خطرات تغییرات آب و هوایی : اقتصادهای آسیب‌پذیر، از جمله کشورهای کمتر توسعه یافته و جزیره‌های کوچک، با تهدیدات شدید رشد اقتصادی به‌ویژه در زمینه امنیت غذایی و بهبود پس از بلایای طبیعی مواجه هستند.
۲۰. رفتار ویژه و متفاوت (S&DT) : توافقات سازمان تجارت جهانی شامل بیش از ۱۵۵ بند ویژه و متفاوت (S&DT) برای اقتصادهای در حال توسعه است که به منظور ارائه انعطاف‌پذیری و کمک فنی برای حمایت از ادغام آنها در سیستم تجاری جهانی طراحی شده است.

راه اروپا از آمریکا جدا شد

مؤسسه پیترسون در گزارش جدیدی تحلیلی ارائه نموده که چشم‌انداز تجارت جهانی به‌ویژه در روابط

میان اقتصادهای بزرگ مانند ایالات متحده، اتحادیه اروپا (EU) و چین، در حال تجربه تغییرات قابل توجهی است. در حالی که ایالات متحده و چین به دلیل اختلالات زنجیره تأمین ناشی از همه‌گیری کرونا و تنش‌های ژئوپلیتیکی، به تدریج در حال "جدایی" از یکدیگر هستند، اتحادیه اروپا و چین در حال تعمیق وابستگی‌های تجاری خود هستند.

علی‌رغم تلاش‌های ایالات متحده به منظور کاهش اتکا به واردات از چین، تجارت میان اتحادیه اروپا با چین همچنان در حال رشد است. این اختلاف در سیاست‌های تجاری بین ایالات متحده و اتحادیه اروپا ممکن است منجر به درگیری‌های احتمالی در زمینه نگرانی‌های امنیت ملی و فناوری شود. نکات کلیدی گزارش در ادامه آمده است:

۱. جدایی ایالات متحده و چین: ایالات متحده از سال ۲۰۱۸ به شدت وابستگی خود به واردات از چین را به دلیل تعرفه‌ها و نگرانی‌های ژئوپلیتیکی کاهش داده است.
۲. رشد تجارت اتحادیه اروپا و چین: برخلاف ایالات متحده، اتحادیه اروپا وابستگی خود به واردات از چین را افزایش داده و وابستگی‌های تجاری خود را با چین در بخش‌های مختلف تعمیق بخشیده است.
۳. روندهای متنوع‌سازی منابع زنجیره تأمین: ایالات متحده و چین از سال ۲۰۱۸ منابع وارداتی خود را متنوع کرده‌اند؛ این در حالی است که اتحادیه اروپا تمرکز بیشتری بر تأمین واردات به‌ویژه از چین داشته است.
۴. تمرکز واردات ایالات متحده: ایالات متحده از کمترین تنوع در منابع تأمین‌کننده واردات در میان سه منطقه تجاری بزرگ برخوردار است؛ به طوری که چهار شریک اصلی آن، کشورهای کانادا، مکزیک، اتحادیه اروپا و چین، بخش عمده واردات این کشور را تأمین می‌کنند.
۵. تنوع واردات چین: چین دارای متنوع‌ترین منابع وارداتی در میان سه منطقه است؛ به نحوی که تنها اتحادیه اروپا بیش از ۱۰ درصد از کل واردات این کشور را تأمین می‌کند.
۶. افزایش وابستگی اتحادیه اروپا به تولیدات چین: اتحادیه اروپا وابستگی خود به کالاهای تولیدی چین را افزایش داده و روند گذشته خود در متنوع‌سازی منابع وارداتی را معکوس کرده است.
۷. تأثیر تعرفه‌های ایالات متحده بر چین: تعرفه‌های اعمال‌شده توسط ایالات متحده بر کالاهای چینی در سال‌های ۲۰۱۸-۲۰۱۹ منجر به کاهش شدید سهم چین در واردات ایالات متحده شده است.
۸. تغییر در واردات کالا به ایالات متحده: با کاهش نقش چین در واردات ایالات متحده، سهم مکزیک و اتحادیه اروپا در کالاهای تولیدی ایالات متحده افزایش یافته است.

۹. وابستگی‌های بخش خاص: چین به طور فزاینده‌ای به اتحادیه اروپا به منظور تأمین کالاهای با مهارت متوسط و فناوری پیشرفته وابسته شده است. این در حالی است که اتحادیه اروپا همچنان به چین به منظور تأمین کالاهای تولیدی مانند ماشین‌آلات الکتریکی به شدت وابسته است.

۱۰. درگیری‌های آینده ایالات متحده و اتحادیه اروپا: اختلافات فزاینده در سیاست‌های تجاری ایالات متحده و اتحادیه اروپا در قبال چین، ممکن است منجر به اختلافات بیشتری در زمینه‌هایی مانند امنیت ملی و مقررات فناوری شود؛ همان‌گونه که در گذشته تنش‌هایی بر سر شرکت هواوی در خصوص تکنولوژی 5G رخ داده است.

روابط اقتصادی اتحادیه اروپا و ترکیه در عصر چند پارگی ژئواکونومیک

گزارش اخیر بنیاد علم و سیاست آلمان تحت عنوان «روابط اقتصادی اتحادیه اروپا و ترکیه در عصر چندپارگی ژئواکونومیک»، به بررسی روابط در حال تحول بین اتحادیه اروپا و ترکیه می‌پردازد. روابطی که تحت تأثیر تغییرات عمده در چشم‌انداز اقتصادی و سیاسی جهانی قرار گرفته است. این گزارش استدلال می‌کند که اتحادیه گمرکی ترکیه و اتحادیه اروپا در سال ۱۹۹۵ و در فضایی خوش‌بینانه پس از جنگ سرد که به جهانی‌شدن و آزادسازی تجارت دامن می‌زد، شکل گرفت. با این حال بروز تنش‌های ژئوپلیتیکی اخیر، جدایی اقتصادی، تلاش‌ها برای کربن‌زدایی و اختلالات در زنجیره تأمین، این دوره از جهانی‌شدن را به چالش می‌کشد و کشورها را وادار می‌کند تا روابط اقتصادی و استراتژی‌های تجاری خود را مورد بازبینی قرار دهند.

گزارش حاضر به بررسی تأثیرات تغییرات ژئواکونومیک، به‌ویژه تمرکز روزافزون بر امنیت اقتصادی و کربن‌زدایی، بر روابط بین اتحادیه اروپا و ترکیه می‌پردازد و مسیرهای پیش‌روی هر دو طرف را تشریح می‌کند. یافته‌های کلیدی این گزارش در ادامه آمده است:

۱. تغییر در بستر ژئوپلیتیکی: گزارش حاضر به این موضوع اشاره دارد که فضای خوش‌بینانه ژئوپلیتیکی حاکم بر دهه ۱۹۹۰، زمانی که ترکیه اتحادیه گمرکی خود را با اتحادیه اروپا امضا کرد، اکنون به یک چشم‌انداز جهانی چندپاره شده تبدیل شده است، چشم‌اندازی که تحت تأثیر رقابت بین قدرت‌های بزرگ مانند ایالات متحده و چین، روندهای منطقه‌ای و اختلالات در زنجیره تأمین قرار گرفته است.

۲. چندپارگی ژئواکونومیک: افزایش منطقه‌گرایی و رقابت ژئوپلیتیکی در حال تکه‌تکه کردن اقتصاد جهانی است؛ به‌طوری که کشورها بر ایجاد زنجیره‌های تأمین نزدیک‌تر و مطمئن‌تر تمرکز می‌کنند؛ امری که منجر به پیچیدگی موقعیت ترکیه شده است.

۳. تأثیر امنیت اقتصادی: هم اتحادیه اروپا و هم ترکیه، به‌طور فزاینده‌ای اولویت خود را روی تأمین

امنیت اقتصادی قرار داده اند؛ امری که تحت تأثیر تغییرات تکنولوژیکی، جدایی اقتصادی آمریکا و چین و آسیب‌پذیری‌های موجود در زنجیره‌های تأمین جهانی قرار دارد. از سوی دیگر واگرایی سیاست خارجی ترکیه از اتحادیه اروپا، این پویایی‌ها را پیچیده‌تر می‌کند.

۴. کربن‌زدایی به عنوان عاملی کلیدی: کربن‌زدایی در حال بازسازی تجارت و تولید جهانی است و چالش‌های جدیدی را برای روابط ترکیه و اتحادیه اروپا ایجاد می‌کند. ترکیه باید مقررات زیست محیطی خود را با اتحادیه اروپا هماهنگ کند تا ادغام خود در زنجیره‌های تأمین اروپایی را حفظ کند.

۵. اهمیت خودمختاری استراتژیک: تلاش‌های اتحادیه اروپا به منظور ایجاد خودمختاری استراتژیک به‌ویژه در بخش‌هایی مانند نیمه‌هادی‌ها، انرژی‌های پاک و مواد حیاتی، ممکن است ترکیه را به ایجاد انطباق و هماهنگی بیشتر با استانداردهای اتحادیه اروپا وادار کند یا این کشور با خطر عقب‌ماندگی در صنایع کلیدی مواجه شود.

۶. نقش سیاست صنعتی: سیاست‌های صنعتی مانند قانون کاهش تورم ایالات متحده و طرح صنعتی توافق‌نامه سبز اتحادیه اروپا، یک چشم‌انداز رقابتی جدید را شکل می‌دهند که بر اساس آن، اعطای یارانه‌های دولتی و حمایت از بخش صنعتی برای همکاری اقتصادی آینده ضروری هستند.

۷. محدودیت‌های اتحادیه گمرکی: در حال حاضر اتحادیه گمرکی بین اتحادیه اروپا و ترکیه، به‌طور کامل با واقعیت‌های اقتصادی امروز سازگار نیست. گسترش دامنه این اتحادیه می‌تواند به مقابله با چالش‌های مدرن تجاری از جمله کربن‌زدایی و تاب‌آوری زنجیره تأمین کمک کند.

۸. وابستگی متقابل در زمینه انرژی و تجارت: ارتباطات قوی ترکیه در بخش انرژی و ظرفیت صنعتی این کشور، همراه با موقعیت استراتژیک آن، می‌تواند این کشور را به یک بازیگر کلیدی در تلاش اتحادیه اروپا برای ایجاد زنجیره‌های تأمین متنوع و ایمن به‌ویژه در زمینه انرژی‌های تجدیدپذیر تبدیل کند.

۹. کمبود اعتماد در روابط سیاسی: وجود شکاف قابل توجه اعتماد میان اتحادیه اروپا و ترکیه، همچنان به روابط میان آنها آسیب می‌زند؛ امری که با اتخاذ رویکردهای متفاوت آنها در قبال بحران‌های سیاست خارجی مانند سوریه و اوکراین تشدید و منجر به ایجاد محدودیت در همگرایی سیاست خارجی بین دو طرف شده است.

۱۰. چشم‌انداز روابط آینده: علیرغم وجود تنش‌های سیاسی، ترکیه همچنان یک شریک تجاری مهم برای اتحادیه اروپا به شمار می‌رود. تقویت روابط اقتصادی از طریق همکاری‌های جدید در زمینه کربن‌زدایی، سیاست صنعتی، و انرژی می‌تواند روابط اتحادیه اروپا و ترکیه را در این عصر چند پاره‌گی، بازتعریف کند.